

ŠRAMKO: Slovensko čaká oživenie rastu, vývoj však nie je bez rizík **TASR, 6. 1. 2010.**

Bratislava 6. januára (TASR) - Slovensko po vlnajšom výraznom prepade ekonomiky čaká tento rok pravdepodobne oživenie rastu, aj keď vývoj svetového hospodárstva naďalej nie je bez rizík. Vláda musí deklarovaný plán konsolidácie verejných financií dokázať prijatím reálnych a udržateľných opatrení, pričom v budúcnosti by mala na aktuálnu situáciu reagovať rýchlejšie ako v roku 2009. Z dlhodobého pohľadu sa budú musieť tvorcovia hospodárskej politiky vyrovnáť s výzvami v oblasti trhu práce, konkurencieschopnosti ekonomiky či dôchodkového systému, aby sme sa vyhli problému, ktorým v súčasnosti čelí napríklad Grécko, hovorí v druhej časti rozhovoru pre TASR odchádzajúci guvernér Národnej banky Slovenska (NBS) Ivan Šramko.

- Ako sa pozeráte na nasledujúci rok? Očakáva sa oživenie ekonomiky, ktoré hlavné faktory budú ovplyvňovať ďalší vývoj?

Naša decembrová prognóza zlepšila výhľad rastu hrubého domáceho produktu pre rok 2010 na 3,1 %. Zlepšenie výhľadu vychádza predovšetkým z postupného oživovania ekonomických aktivít a rýchlejšim ako dovtedy očakávaným tempom rastu HDP v krajinách eurozóny. Toto potvrdila aj posledná prognóza Európskej centrálnej banky, ktorej súčasťou je aj naša prognóza. Riziká vo vývoji HDP k prognóze považujem za vyrovnané; smerom nahor je to predovšetkým silnejšie obnovenie celkovej dôvery globálnej ekonomiky, predovšetkým oživenie zahraničného dopytu a realizácia ďalších infraštruktúrnych projektov formou PPP. Riziká smerom nadol vidím predovšetkým v stále existujúcej neistote o vývoji svetového hospodárstva, dopade ukončenia zahraničných vládnych stimulov a v raste cien komodít. Ďalším významným faktorom bude vývoj verejných financií, ktorý by mal ukázať realnosť konsolidačného rozpočtu, ktorý bol prijatý pre rok 2010. Dôležité bude potvrdiť rozpočtom pre rok 2010 snahu dostať v roku 2012 deficit pod požadované 3 % a zabrániť tak celkovému zvyšovaniu hrubého dlhu verejných financií.

- Jedna vec je oficiálny plán konsolidácie verejných financií, aj NBS však už komunikovala, že sú v ňom isté riziká. Môžete ich priblížiť?

Hneď po prerokovaní rozpočtu vo vláde som uviedol, že NBS oceňuje snahu usporiť viac ako 700 miliónov eur v rámci centrálnej vlády. Musí to byť však dosiahnuté prijatím reálnych opatrení, ktoré musia byť postavené na udržateľnej báze. Zatiaľ nepoznám detaily všetkých opatrení. Vysoký deficit z posledného obdobia je len sčasti cyklického charakteru. Má v sebe aj štrukturálne faktory. Konsolidácia je založená predovšetkým na oživení príjmovej stránky verejných financií a zvyšovaní nominálneho HDP. To je však spojené s neistotou a závislé predovšetkým na vývoji mimo Slovenska. Konsolidácia musí byť založená aj na aktívnych opatreniach na strane výdavkov tak, aby sa zrýchlilo tempo štrukturálnej konsolidácie a tak, aby dosiahnuté úspory pôsobili udržateľne a dlhodobo. Financovanie výdavkov prostredníctvom nebývalého rýchleho čerpania eurofondov je možné považovať tiež za riziko. Úspory dosiahnuté predovšetkým poklesmi kapitálových výdavkov pri vysokom podiele mandatórných výdavkov vytvárajú riziko z hľadiska dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Vláda tiež musí reagovať na aktuálny vývoj situácie rýchlejšie ako v roku 2009, mala by sa zvýšiť frekvencia tvorby prognóz ekonomického vývoja a verejných financií na štvrtročnej báze.

- Po tom, ako sme prijali euro, menovú politiku na Slovensku stanovuje ECB. V tejto súvislosti ste už viackrát upozornili, že to kladie väčšie požiadavky na hospodársku politiku vlády. Na čo by sa podľa Vás tvorcovia hospodárskej politiky mali sústrediť, aby sa slovenská ekonomika z dlhodobého pohľadu vyvíjala zdravo a stabilne?

Treba si uvedomiť, že euro je významným stabilizačným prvkom, ale nevyrieši problémy, ktoré vznikajú neriešením dlhodobých nerovnováh. Tie môžu vznikáť v ekonomike predovšetkým pri nesúlade vo vývoji miezd a produktivity práce, nízkej flexibilitate trhu práce, stagnácii v inováciách v priemysle a službách, pri znížení konkurencieschopnosti, narastajúcom deficite pri bežnom účte platobnej bilancie a narastaní celkového hrubého zadĺženia krajiny. Na to sa musí sústrediť hospodárska politika.

Tým, že sme zaviedli euro, zaniklo pre Slovensko riziko vo vývoji nominálneho výmenného kurzu. Tým však zanikol aj varovný signál, ktorý vlastný kurz ekonomike dáva. Existuje však možnosť rizika neadekvátneho vývoja reálneho rovnovážneho kurzu. Príkladom by mohli byť problémy, ktoré nastali v gréckej ekonomike. Euro síce zabránilo dramatickému vývoju vo vývoji kurzu, avšak dlhodobý problém s

nedôveryhodnými štatistickými údajmi, trvalý rast deficitu verejných financií a dlhu krajiny, nízky nárast pridanej hodnoty v ekonomike, produktivity práce a vysoký rast **miezd** spôsobili výrazné zhoršenie ratingu krajiny a dostali ju do dramatickej situácie. Inak povedané, rovnovážny kurz sa stále vyvíja a hospodárska politika vlády musí podporovať jeho primeraný vývoj.

- K akým zmenám v oblasti dôchodkového systému by malo prísť, aby bol dlhodobou udržateľný?

Demografický vývoj a z neho vyplývajúce starnutie obyvateľstva Slovenska je fakt, ktorý treba brať jednoznačne do úvahy a s ním aj súvisiace finančné požiadavky na verejné výdavky v budúcnosti. Z dlhodobého pohľadu je treba zreformovať prvý pilier dôchodkového systému tak, aby jeho nastavenie zodpovedalo dlhodobým možnostiam verejných financií. V druhom pilieri treba situáciu stabilizovať a systém nastaviť tak, aby fungoval ako dlhodobý, s možnosťami investovať na finančných trhoch. Dôležité je, aby mali klienti čo najviac informácií o systéme a poznali jeho možné pozitíva i riziká.

- Ak by sa rozpočet nevyvíjal podľa plánu, príjmy by boli nižšie alebo by ekonomika rástla pomalšie ako sa očakáva, je podľa Vás vhodné pristúpiť k zvyšovaniu daní?

Môj názor je, že je treba predovšetkým zabezpečiť plnenie podmienok Paktu stability a rastu v časti verejných financií. Tomu je treba podriadiť všetky opatrenia, začať je treba rozhodne v oblasti výdavkov a v nich vyčerpať všetky možnosti na dosiahnutie potrebného tempa zníženia deficitu. K zvyšovaniu daní by sa malo pristúpiť len v prípade, ak by sa nedalo dosiahnuť potrebné tempo konsolidácie cez znižovanie výdavkov. Zvyšovanie daní vo všeobecnosti zhoršuje podnikateľské prostredie a jeho dopad nie je okamžitý a mohol by takisto viesť k novej vlne špekulácií s daňami a snahám vyhnúť sa plateniu daní.

Všetky práva vyhradené. Publikovanie alebo ďalšie šírenie správ zo zdrojov TASR je bez predchádzajúceho písomného súhlasu TASR porušením autorského zákona.